

Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önlemeye Yönelik Öğretmen Davranışlarının İncelenmesi

Investigation of Teacher Behaviors to Prevent Undesired Student Behaviors in Classroom Management

ÖZET

Sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye yönelik öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmenlerin görüşlerini ortaya koymak amacıyla yürütülen bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) modeline göre tasarlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Mersin ili Tarsus ilçe merkezinde görev yapan ve okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde çalışan 20 (yirmi) öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlere göre öğrencilerin çoğunlukla “derste konuşma, argo ifade kullanma, fiziki zarar verme, arkadaşlarını şikayet etme” gibi istenmeyen davranışlarda buldukları; öğretmenlere göre genellikle “aile, sosyal çevre, akran etkisi, olumsuz rol model tercihi,” gibi nedenlerden dolayı istenmeyen davranışlarda buldukları; öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye yönelik çoğunlukla “aile ile iş birliği, bireysel görüşme veya konuşma, uyarma, göz teması kurma” gibi yöntemlere başvurduğu; öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı çoğunlukla “sohbet etme veya konuşma, sakin davranma, uyarı yapma, anlayış gösterme” gibi davranışlar sergiledikleri; öğrencilerin göstermiş olduğu olumsuz davranışların engellenmesinde kullanılan yöntemlerin başarılı ve etkili olduğu; öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı hissettikleri duyguların genellikle “üzüntü hissetme, moral bozukluğu yaşama, sinirlenme” şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Yönetimi, Öğretmen, İstenmeyen Öğrenci Davranışları

ABSTRACT

This study, which was carried out to reveal the opinions of teachers about teacher behaviors to prevent undesirable student behaviors in classroom management, was designed according to the phenomenology model, one of the qualitative research methods. The sample of the study consists of 20 (twenty) teachers working in the town center of Tarsus in Mersin in the spring term of the 2021-2022 academic year and working at the preschool, primary, secondary and high school levels. A semi-structured interview form was used as a data collection tool and the data were analyzed using descriptive analysis technique. As a result of the analyzes made, according to the teachers, students mostly engage in undesirable behaviors such as "speaking in the classroom, using slang expressions, causing physical harm, complaining about their friends"; According to the teachers, they generally behaved undesirably due to reasons such as "family, social environment, peer influence, negative role model preference"; teachers mostly resort to methods such as "cooperation with the family, individual interview or conversation, warning, eye contact" to prevent undesirable student behaviors; teachers often exhibit behaviors such as "chatting or speaking, acting calmly, warning, showing understanding" against undesirable student behaviors; that the methods used to prevent the negative behaviors of the students are successful and effective; It has been concluded that the feelings that teachers feel towards undesired student behaviors are generally in the form of "feeling sad, depressed, angry".

Keywords: Classroom Management, Teacher, Undesirable Student Behaviors

GİRİŞ

Eğitimin etkililiği, bireyin kazanılacak davranışları gerçekçi bir şekilde belirlemesine, bu değişikliklerin gerçekleşmesi için uygun eğitim ortamına, öğrencilerin davranış değişikliklerini gerçekleştirmeleri için sistematik olarak yönlendirilmesine ve davranış değişikliklerinin güvenilir bir şekilde kontrol edilmesine bağlıdır (Erişen, 1998). Bir okulun eğitim hedeflerine ulaşmasının ilk ve temel adımı sınıf yönetimidir. Sınıf yönetiminde öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmak ve olumlu bir sınıf ortamı oluşturmak öğretmenlerin en temel görevidir (Yüksel, 2005). Sınıflar, normal okul ortamının alt birimleri olarak gösterilir. Sınıf ortamının kendine özgü sosyal ve psikolojik yapısı, kendi dinamikleriyle sistematik bir ilişki ortaya koymaktadır (Şenay, 2011). Eğitim sisteminden beklenen öğrencilerin istendik davranışlar kazandırılması doğrultusunda öğrencilerden istendik yani olumlu davranış göstermesi belenir. Ancak farklı karakter yapılarına, ilgi ve yeteneklere sahip öğrencilerin bir

Melek Kolak Özdemir¹
Özgür Özdemir²

How to Cite This Article

Kolak Özdemir, M. & Özdemir, Ö. (2023). “Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önlemeye Yönelik Öğretmen Davranışlarının İncelenmesi” International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:111; pp:6866-6877. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.69596>

Arrival: 22 February 2023

Published: 31 May 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Uzman Öğretmen, MEB, Mersin, Türkiye. ORCID: 0000-0003-2067-3803

² Uzman Öğretmen, MEB, Mersin, Türkiye. ORCID: 0009-0001-4957-1686

araya geldiği sınıflar, farklı davranış kalıplarına yol açar. Bu durumda da istenmeyen öğrenci davranışları kaçınılmaz olur (Sezgin ve Duran, 2010).

Sınıf ortamında görülen istenmeyen öğrenci davranışı, sınıf ortamında eğitim hedeflerine ulaşılmasını engelleyen ve sınıf üyelerini etkileyen davranışları içerir. Sınıfta veya okul ortamında olumsuz öğrenci davranışlarıyla karşılaşıldığında, öğretmenler bu tür davranışlara uygun şekilde yanıt vermeli ve eğitim hedeflerine ulaşmak için davranış değişikliklerine rehberlik etmelidir (Diyez, 2009). Disiplin problemlerinin doğasını ve nedenlerini anlamak, öğrenme ve öğretme sürecini iyileştirmek için çok önemlidir. Öğrenme ve öğretme sürecinden istenilen verimin alınabilmesi için sınıf düzeninin sağlanması ve akademik olmayan etkinliklerin en aza indirilmesi gerekmektedir. Bu, iyi bir sınıf yönetimi ile sağlanabilir. Disiplinsiz bir eğitim ve öğretim sisteminde başarı imkansızdır (Yüksel, 2005).

Bu çalışmanın amacı, sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye yönelik öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmenlerin görüşlerini ortaya koymaktır. Çalışmanın genel amacı doğrultusunda araştırma soruları şu şekilde oluşturulmuştur;

- ✓ Sınıfınızda en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
- ✓ Sınıfınızdaki istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri neler olabilir?
- ✓ Sınıfınızdaki istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandığınız yöntemler nelerdir?
- ✓ Sınıfınızdaki uyguladığınız bu yöntemler ne ölçüde işe yaramaktadır?
- ✓ Sınıfınızdaki istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı nasıl bir davranış sergiliyorsunuz?
- ✓ Sınıfınızdaki istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı ne hissedersiniz?

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetimi; öğretmenlerin, sınıftaki öğrencilerin eğitim sürecine aktif olarak katılmalarını ve etkili öğrenme düzeyleri elde etmelerini sağlayan uygun öğrenme koşullarını oluşturma ve sürdürme süreci (Delen, 2018); sınıf etkinliklerini etkin bir şekilde organize etme ve sürdürme ve öğrenci davranışlarına rehberlik etme becerisi (Tolunay, 2008); sınıf hedeflerine ulaşmak için öğrencileri sınıf öğretim kaynaklarıyla koordine ederek harekete geçme süreci (Yüksel, 2005); öğretme ve öğrenmenin sınıf hedefleri ile uyumlu olmasını sağlamak için öğretmenin öğrenme ortamını ve öğrenci davranışlarını düzenlemesi, kontrolü ve değiştirmesi ile ilgili bütünsel teknikler ve etkinlikler (Özbebit, 2007) şeklinde tanımlanmaktadır.

Sınıf Yönetimi Boyutları

Sınıf yönetiminin oluşmasında hem iç hem de dış birçok faktör vardır ve bu, öğretim başarısının ilk adımı olarak görülür. Bunlar; toplumsal değişim ve ilerleme, insan yaklaşımı, yönetim anlayışı, bilgi hacmi, bilgi kaynakları ve bilgi algılarındaki artış, eğitim ve okul yönetimi, aile, çevre, akran ve arkadaş grupları, kitle iletişim araçları vb. şeklinde sıralanır (Yılmaz, 2008). “Sınıf ortamının fiziksel yönleri, öğretim planlaması, etkili zaman yönetimi, iletişim yönetimi ve davranış yönetimi” sınıf yönetiminin beş boyutunu oluşturmaktadır (Gündoğdu, 2013).

Sınıf Yönetimi Yaklaşımları/Modelleri

Sınıf yönetimi, sınıfı otoriter bir şekilde kontrol etme süreci değildir. Eğitim faaliyetlerinin etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak için bir sınıf ortamı yaratma ile ilgili bir süreçtir. Çağdaş sınıf yönetimi özgürlükçü, hedef odaklı, öğrenci merkezli bir yaklaşımı içermelidir. Öğretme, öğrenme ve sınıf yönetimi arasında önemli bir bağlantı vardır (Girmen, Anılan, Şentürk ve Öztürk, 2006). Sınıf yönetiminin tarihsel gelişimine baktığımızda, farklı anlayışlar ve farklı eylemler görebiliriz. Günümüzde sınıf yönetimine geniş bir perspektiften bakılmaktadır. Sınıf sadece öğretmenlerin otoritesinde değil, aynı zamanda öğrenmeyi sağlayan bir sınıf ortamı oluşturulması açısından önemli görülmektedir (Teymuroğlu, 2011). Toplum geliştikçe eğitim alanı da sınıf yönetimi modellerini içerecek şekilde baskıdan demokrasiye, formalizmden amaca, öğretmen merkezli öğrenci merkezliye evrilmiştir (Serttaş, 2016). Etkili sınıf yönetimi için öğretmenlerin izlediği yaklaşım çok önemlidir. Sınıf yönetimi yaklaşımı; hedeflere, kaynaklara ve ihtiyaçlara göre değişir denir (Tolunay, 2008). Değişen şartlara ve ihtiyaçlara göre geleneksel, modern, reaktif, önleyici, gelişimsel ve bütünsel olmak üzere altı sınıf yönetimi modeli bulunmaktadır.

Sınıf Yönetimi İlkeleri

Sınıf yönetiminde sınıf düzeni ve olumlu bir öğrenme ortamı önemli bir faktördür. Bu durumda sınıf, öğrenci merkezli ve etkileşim esas olmak kaydıyla bir dizi düzenlemeye ihtiyaç duyar (Teymuroğlu, 2011). Sınıfta düzeni

sağlamanın yanı sıra, sınıf içinde kurulan düzeni korumak da bazı önlemler gerektirir. Bunu yapmak için, öğrencilerin öğrenme stillerine ve tercihlerine uygun çeşitli öğretim etkinliklerini dahil etmeyi, dersler arasındaki geçişlere dikkat etmeyi, sınıf ortamında boşluk yaratmamayı ve mobil öğretmen ve öğrenmeye elverişli bir ortam sağlamayı düşünür (Yılmaz, 2008).

Bir eğitim sisteminin başarısı, genel hedeflerle uyumlu bir sınıf ortamında eğitim ve okul hedeflerine etkili bir şekilde ulaşılmasıyla ilgilidir. Etkililik, bir eğitim sisteminin başarılı bir şekilde varlığı ve türüne göre bir okulun neleri başardığıdır (Şenkulak, 2010). Etkili bir sınıf yönetiminin ilkeleri; öğrenciler anladıkları ve kabul ettikleri kurallara uymaya büyük önem verilmeli; öğrenci düzenli olarak ilgi ve yetenekleriyle ilgili anlamlı etkinliklere yönlendirildiğinde disiplin sorunları en aza indirilebilmeli; yönetim, kötü davranışları olumsuz bir şekilde kontrol etmek yerine, öğrencilerin üretken faaliyetlere harcadıkları zamanı en üst düzeye çıkararak bir yaklaşım izlenmeli; öğretmenin amacı, öğrenciler üzerinde tam kontrole sahip olmak değil, öğrencilerin öz kontrollerini geliştirmelerine izin vermek olmalı şeklinde sıralanmaktadır (Çankaya ve Çanakçı, 2011; Yılmaz, 2008).

İstenmeyen Öğrenci Davranışı

İstenmeyen öğrenci davranışı; okulun eğitim çalışmalarına müdahale eden her türlü davranış (Yumuşak ve Balcı, 2018); sınıf ortamında eğitim ve öğretim faaliyetlerini olumsuz etkileyen her türlü davranış (Çankaya ve Çanakçı, 2011); okula veya sınıf kültürüne, öğretmenin düşüncesine ve okulun beklentisine göre değişik şekilde davranış göstermek (Dönmez ve Cömert, 2009); sınıfın olumlu havasını engelleyen her türlü davranış (Ekici ve Ekici, 2014) olarak tanımlanmaktadır. İstenmeyen öğrenci davranışlarının başında istismar etme, başkalarını rahatsız etme, derste dikkatsiz olma, dersi dinlememe, sınıfta konuşma, ders dışı işlerle uğraşma, arkadaşlarını engelleme, arkadaşlarına veya öğretmenlerine kaba ve saygısız davranma, okula zarar verme gibi davranışlar gelmektedir (Çankaya ve Çanakçı, 2011). Her ne olursa olsun sınıf düzenini bozan, öğrenmeyi engelleyen veya aksatan çoğu davranış istenmeyen davranış olarak nitelendirilebilir.

İstenmeyen Davranış Nedenleri

Sınıf öğretmenlerinin birincil sorumluluklarından biri, kötü davranışların temel nedenlerini belirleyip azaltmak, sağlıklı sosyal yaşam ve öğrenme alanları yaratmaktır (Dönmez ve Cömert, 2009). İstenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini anlamak ve onlara doğru davranışa sahip birer öğretmen gibi davranmak, daha sağlıklı bir öğrenme ve öğretme ortamı için gereklidir. Bu bağlamda öğrencilerin kötü öğrenci davranışları netleştirilmeli, nedenleri anlaşılmalı ve davranışa göre etkili çözümler getirilmelidir. Kötü davranışı kontrol etme, önleme veya etkili bir şekilde yönetme yeteneği, kötü davranışın nasıl ele alındığına bağlıdır (Balgalmış ve Kayır, 2017).

Literatür incelendiğinde öğretmen kaynaklı nedenler olarak öğrencilere yönelik geliştirilen tutum, öğretmenin tecrübesi, öğretmenin öğrenci tepkisini çeken davranışlara sıklıkla başvurması, çalışma engellerinin ortadan kaldırılmaması, öğretim zamanının uygun kullanılmaması, öğrencilerin aktif olarak derse katılımlarının sağlanamaması, öğretmenin kişiliği, öğrencilerle arasındaki iletişimi, benimsediği yönetim şekli, dersi işleme biçimi, öğrencilerden beklentisi, mesleki yeteneği, alan bilgisi gibi vs. (Tolunay, 2008; Yılmaz, 2008; Yumuşak ve Balcı, 2018); öğrenci kaynaklı nedenler olarak öğretmenine aşırı bağımlı olması, öğretmenin ilgisini çekmeye çalışması, dikkatini toplayamaması veya ilgili konuya yoğunlaştırılmaması, başarısız olduğu durumlarda mutsuz olması, çalışmalarında savruk ve dağınık olması, arkadaşlarını çalışırken rahatsız etmesi, çalışmalarını bölmesi, öğretmene, okula ve arkadaşlarına karşı olumsuz tutum içinde olması, kişisel öz bakım ve temizlik alışkanlıklarını yeteri kadar geliştirememesi, içine kapalı ve az konuşması, arkadaşlarına, okula ve öğretmene saldırgan olması, arkadaşlarını öğretmene şikâyet etmesi, kendisini okul öğretmenlerine karşı güdüleyememesi (Girmen ve diğerleri, 2006; Gündoğdu, 2013; Yumuşak ve Balcı, 2018) sayılabilir.

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Yaklaşımlar

Çocuklar sınıfa olumlu ya da olumsuz birçok davranışla gelebilirler. Burada önemli olan öğretmenlerin olumlu davranışları yeterince destekleyip artırarak olumsuz davranışları azaltmadaki etkinliği ve bu süreçte bireylerin psikolojik dengeyi başarılı bir şekilde korumalarına yardımcı olmasıdır (Yumuşak ve Balcı, 2018). İstenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmen veya idareciler aşağıdaki yaklaşımları sergilemelidir (Delen, 2018; Girmen ve diğerleri, 2006).

Tepki vermeme (görmezden gelme), göz göze gelerek mesaj verme, jest ve mimiklerle uyarı gönderme, öğrencinin yanına giderek yakın durma, öğrenciye hafifçe dokunarak uyarma, öğretmenin dersi keserek sessiz kalması, istenmeyen davranış sergileyen öğrenciye, doğru davranışın gösterilmesi gibi sözel olmayan müdahale yöntemleri; sınıfın genelini uyararak istenmeyen davranış sergileyenleri dolaylı uyarma, öğrenciyi uyarma ve ona problem davranışını anlatma, soru sorarak derse ilgiyi çekme, isme hitaben öğrenciyi uyarma, sınıf kurallarını hatırlatma, sözlü azarlama ve mesajlar verme, istenen davranışları takdir etme ve pekiştirme, istenmeyen davranış sergileyen

öğrencinin eleştirilmesi gibi sözel müdahale yöntemleri veya öğrenci ile birebir konuşarak hatalarını anlatma, dersin akışında değişiklik yapma ve öğrencilerin dikkatini çekme, öğrenciye sorumluluk verme, dersi eğlenceli hale getirerek öğrencileri rahatlatma, öğrencinin yerini değiştirerek ayrı bir yere oturtma, ailesini okula çağırarak bilgilendirme, okul yönetimi ve varsa rehber öğretmen ile görüşme gibi duruma müdahale yöntemleri kullanılmaktadır (Delen, 2018; Girmen ve diğerleri, 2006).

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullanılan Stratejiler

Öğrenci istenmeyen davranışlarını anlamak, daha iyi bir öğrenme ve öğretme süreci için kritik öneme sahiptir. Bunun için öğrencilerin kötü davranışları belirlenmeli, nedenleri anlaşılmalı ve davranışlara göre etkili çözümler getirilmelidir (Çankaya ve Çanakçı, 2011). İstenmeyen öğrenci davranışlarına karşı; öğrencileri sürekli olarak izlemek, öğrencileri motive etmek ve motivasyonu dersin sonuna kadar sürdürmek, öğrencilerin ilgilerini anlamak ve derse ilgiyi arttırmak, sınıf kurallarını tespit etmek (Tolunay, 2008; Yüksel, 2005) gibi stratejiler kullanılmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye yönelik öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmenlerin görüşlerini ortaya koymak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim modeline göre yürütülen betimsel bir çalışmadır. Olgubilim (fenomenoloji), bireysel olayları içermez, ancak bu olayları kapsayan gerçekleri içerir, hedef kitlenin fenomenleri ve anlamlarını nasıl anladığının incelenmesidir. Bazen durumlar, kavramlar, deneyimler, algılar veya yönler olarak karşılaştığımız gerçekler, farklı özelliklere sahip bireyler için farklı şeyler ifade edebilir (Başol, 2008). Olgubilimsel (fenomenolojik) araştırmalar sonucunda kesin, genellenebilir sonuçlar mümkün olmayabilir, ancak bu tür araştırmalar fenomenlerin daha derinden anlaşılmasına ve anlaşılmasına yol açabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Mersin ili Tarsus ilçesinde devlet okullarında çalışan ve amaçlı örneklem yöntemiyle belirlenen 20 (yirmi) okulöncesi, ilkökul, ortaokul ve lise öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubuna ait demografik özelliklere ilişkin veriler doğrultusunda aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 1: Çalışma Grubuna Demografik Özelliklerine İlişkin Tablo

Özellikler		N (20)	%
Cinsiyet	Kadın	12	60
	Erkek	8	40
Medeni Durum	Evli	12	60
	Bekar	8	40
Eğitim Durumu	Lisans	16	80
	Lisansüstü	4	20
Eğitim Kademesi	Okulöncesi	5	25
	İlkokul	5	25
	Ortaokul	5	25
	Lise	5	25
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	2	10
	6-10 yıl	3	15
	11-15 yıl	5	25
	16-20 yıl	7	35
	21 yıl ve üzeri	3	15

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmanın amaçları doğrultusunda istenmeyen öğrenci davranışlarını, davranışların nedenlerini, bu davranışları önleyici yöntemleri, kullanılan yöntemlerin etkililiğini, öğretmenlerin sergilediği davranışları ve hissettikleri duyguları kapsayacak şekilde 6 madden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Görüşme formu bizzat araştırmacılar ile yüz yüze görüşülerek çalışmanın önemi anlatılmış, gönüllü öğretmenlere görüşme formunu doldurulması için süre tanınmış, sürenin bitiminde katılımcılar ziyaret edilerek görüşme formu toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşme formu aracılığıyla elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, genellikle nitel veri seti üzerinde detaylı ayırıştırma gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılır (Baltacı, 2019). Analiz aşamasında katılımcılar; ÖÖÖ (okulöncesi öğretmenleri), İÖÖ (ilkokul öğretmenleri), OÖ (ortaokul öğretmenleri) ve LÖ (lise öğretmenleri) şeklinde kodlanmıştır.

BULGULAR

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin sıklıkla sergiledikleri istenmeyen öğrenci davranışları, öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenmiş ve elde edilen cevaplara ilişkin aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 2: İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Tablo

Davranışlar	Katılımcılar	f
Derste konuşma	OÖÖ5, İÖÖ4, İÖÖ5, OÖ1, OÖ4, LÖ1, LÖ3	7
Argo ifade kullanma	İÖÖ1, İÖÖ5, OÖ3, LÖ5	4
Fiziki zarar verme	OÖÖ1, OÖÖ2, OÖÖ3, OÖÖ4	4
Arkadaşlarını şikayet etme	OÖÖ2, OÖÖ5, LÖ5	3
Bencil davranmak	OÖÖ1, OÖÖ3, LÖ5	3
Kuralları kabullenmeme	OÖÖ3, OÖÖ4, OÖ2	3
Ağlamak	OÖÖ2, OÖÖ4	2
Dersle ilgilenmeme	LÖ2, LÖ4	2
Akran zorbalığı	İÖÖ3	1
Cep telefonu ile oynama	LÖ1,	1
Çekingenlik göstermek	İÖÖ5	1
Derste uyuma	LÖ5	1
Eşyaları ile oynamak	İÖÖ5	1
Kaba davranış sergileme	İÖÖ5	1
Olumsuz davranışı kabullenmeme	OÖÖ1	1
Saygısızlık	OÖ5	1
Sınıf içinde gezmek	İÖÖ5	1
Sorumluluğunu yerine getirmemek	İÖÖ5	1
Sosyal medya kullanımı	OÖ2	1
Uyumsuz veya sık sık izin istemek	İÖÖ5	1
Uyum sorunu yaşama	İÖÖ2	1

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin sınıf içinde en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin dağılım “derste konuşma (7), argo ifade kullanma (4), fiziki zarar verme (4), arkadaşlarını şikayet etme (3), bencil davranmak (3), kuralları kabullenmeme (3), ağlamak (2), dersle ilgilenmeme (2), akran zorbalığı (1), cep telefonu ile oynama (1), çekingenlik göstermek (1), derste uyuma (1), eşyaları ile oynamak (1), kaba davranış sergileme (1), olumsuz davranışı kabullenmeme (1), saygısızlık (1), sınıf içinde gezmek (1), sorumluluğunu yerine getirmemek (1), sosyal medya kullanımı (1), uygunsuz veya sık sık izin istemek (1), uyum sorunu yaşama (1)” şeklindedir.

Öğrencilerin sıklıkla sergiledikleri istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmenlerin cevapları şu şekildedir; “Olumsuz davranışı kabullenmeme, birbirini itme, her zaman lider olma isteği (OÖÖ1), Birbirlerini şikayet etmeleri, birbirlerine vurmaları, ağlama (OÖÖ2), Kuralları tanımama, paylaşım bilmemek, arkadaşlarına zarar verme (OÖÖ3), Ağlamak, kurallara uymamak, arkadaşlarını ısırma (OÖÖ4), İzin almadan her soruya cevap vermek, her durumdan ve her arkadaşından sürekli şikayet etmek (OÖÖ5); Öğrenciler çokça argo ifadeler kullanıyor (İÖÖ1), Okul kültürüne uyum konusunda olumsuz davranışlar sergiliyorlar (İÖÖ2), Küfürlü konuşulması ve akran zorbalığı en sık yaşadığım olumsuz davranışlardır (İÖÖ3), Söz almadan konuşma davranışı sıkça karşılaştığım sorun (İÖÖ4), Ders anında arkadaşları ile konuşmak, eşyaları ile oynamak, arkadaşlarının istemeyeceği kaba davranış ve kaba sözler kullanmak, sorumluluklarını zamanında yerine getirmemek, ders anında sınıf içinde gezmek (çöp atma bahanesiyle), tuvalet için izin istemek, duygu ve düşüncesini ifade etmede çekingen olmak (İÖÖ5); Öğrencilerin kendi aralarında konuşmaları (OÖ1), Sosyal medya, kurallara uymama öğrencilerde görülen en sık olumsuz davranışlar (OÖ2), Küfredilmesi (OÖ3), Gereksiz konuşma (OÖ4), Öğrencilerimiz genellikle saygısızca hareket ediyor (OÖ5); Cep telefonu ile oynama, arkadaşları ile konuşma sınıfında karşılaştığım olumsuz davranışlar (LÖ1), Derse odaklanamama (LÖ2), Ders dışı gereksiz konuşmalar (LÖ3), Öğrencimizin dersle ve okulla ilgilenmemesi ve derste uyuması. (LÖ4), Küfürlü konuşma, saygı göstermeme, arkadaşını şikayet etme, ben merkezci olma (LÖ5)”.

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenlerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin sıklıkla sergiledikleri istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri, öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenmiş ve elde edilen cevaplara ilişkin aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 3: İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenlerine İlişkin Tablo

Davranış Nedenleri	Katılımcılar	f
Aile	OÖÖ1, OÖÖ3, OÖÖ4, OÖÖ5, İÖÖ1, İÖÖ2, İÖÖ3, İÖÖ5, OÖ1, OÖ2, OÖ4, OÖ5, LÖ1, LÖ5	14
Sosyal çevre	OÖÖ1, OÖÖ2, İÖÖ1, İÖÖ2, İÖÖ5, OÖ3, LÖ4	7
Akran etkisi	OÖÖ3, İÖÖ3, İÖÖ4, OÖ4, LÖ5	5
Olumsuz rol model tercihi	İÖÖ4, İÖÖ5, OÖ3, OÖ4, LÖ4	5
Güdülenme yetersizliği	OÖ3, LÖ1, LÖ2, LÖ3, LÖ5	5
Sosyal medya	İÖÖ1, OÖ2, OÖ3, LÖ2	4
Ergenlik dönemi	OÖ2, OÖ4, LÖ2	3
Kişisel yetersizlikler	İÖÖ5, OÖ1, OÖ2	3
Akademik sorunlar	LÖ1, LÖ3	2
Akran zorbalığı	İÖÖ2, OÖ5	2
Bencil davranış	OÖÖ1, OÖÖ2	2
Dijital oyunlar	OÖÖ1, İÖÖ3	2
Sosyalleşme sorunu	İÖÖ4, LÖ4	2
Uyum sorunu	OÖÖ4, OÖ5	2
Video veya çizgi film	OÖÖ1, OÖÖ3	2
Konuşma isteği	OÖ1	1
Kötü alışkanlık edinme	OÖ5	1

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin sınıf içinde en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranış nedenlerine ilişkin dağılım “aile (14), sosyal çevre (7), akran etkisi (5), olumsuz rol model tercihi (5), güdülenme yetersizliği (5), sosyal medya (4), kişisel yetersizlikler (3), ergenlik dönemi (3), sosyalleşme sorunu (2), uyum sorunu (2), dijital oyunlar (2), video veya çizgi film (2), bencil davranış (2), akran zorbalığı (2), akademik sorunlar (2), kötü alışkanlık edinme (1), konuşma isteği (1)” şeklindedir.

Öğrencilerin sıklıkla sergiledikleri istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerine ilişkin öğretmenlerin cevapları şu şekildedir; “Aile tutumları, çocuğun paylaşmayı henüz öğrenememiş olması, telefon oyunları, izlenen video içerikleri, yaşadığı çevrenin niteliği bu yaş gruplarındaki öğrenciler için olumsuz davranış sergilemelerinin nedeni olarak sayılabilir (OÖÖ1), Paylaşmak istememe ve önceliği kendine isteme, kaybetmeyi hazmedememe, sosyal çevre istenmeyen davranış nedenleri arasında yer almaktadır (OÖÖ2), Aile, akranlarından öğrendiği olumsuz davranışlar, uygun olmayan çizgi film izlemesi vs... (OÖÖ3), Yeni bir ortama alışma sıkıntısı, aile yapısı en temel sebeplerdendir (OÖÖ4), Ailenin çocuk yetiştirmede ilgisizliği ve bilgisizliği, aile ve çevresinde her isteğinin karşılanması (OÖÖ5); Aile, internet veya görsel medya, ait olduğu sosyal çevre gibi nedenler en başta gelmektedir (İÖÖ2), Aile eğitiminin yetersiz olması, akran zorbalığı, yaşanan çevre vb. nedenlerden ötürü olumsuz davranış sergilenmektedir (İÖÖ2), Bilgisayar oyunları (silahlı, küfür içerikli), aile ve arkadaş etkisi başlıca sebepler arasında sayılabilir (İÖÖ3), Okul dışında yeterince sosyalleşmemeleri, akran öğrenmesi, uygun olmayan rol model edinme bu davranışlara kaynak oluşturmaktadır (İÖÖ4), Aile, ait olduğu sosyal çevre, kendini yeterince ifade edememesi, şımartılma, ailesinde ve çevresinde yeterince değer görmemesi, iyi bir rol model edinmemesi başlıca sebepler olarak sayılabilir (İÖÖ5); Öğrencilerin veliler tarafından fazlaca korunması, konuşma isteği ve dikkat çekmeye çalışmak gibi sebeplerden kaynaklanıyor (OÖ1), Ailenin yetiştirme tarzı, ergenlik dönemine girilmesi, kabul görme isteği, sosyal medya vs. (OÖ2), Öğrencilerin yetersiz uyarılması, eksik rol modeller, sosyal medya platformları, yaşadığı çevre bu tür davranışların ana sebebidir (OÖ3), Akran gruplarında kabul görme, aile, ergenlik, yaşına uygun rol model edinmemesi nedeniyle olumsuz davranış gösteriliyor (OÖ4), Aile, birbirlerine saygı göstermeme, okula veya sınıfa uyum, kötü alışkanlık edinmesi gibi pek çok sebep etkilidir (OÖ5); Okula ilgisizlik, okumak istememek ve aile eğitimi en temel sebeplerdir (LÖ1), Gelecek kaygılarının eksik olması, sosyal medyadan edinilen olumsuzluklar, ergenlik psikolojisi gereği asi davranış göstermesi gibi sebeplerden dolayı olumsuz davranış sergilenmektedir (LÖ2), Dikkati yoğunlaştıramamak, ilgi çekici ve etkileyici bir uygulama olmayışı olumsuz davranış sebepleridir (LÖ3), Pandemi dönemi ile birlikte öğrencilerin sosyal hayattan kopuşu, yaşanan çevre, olumsuz rol model nedenleri arasında sayılabilir (LÖ4), Dersin ilgisini çekmemesi, arkadaş çevresi, aile yapısı bu tür davranışlara sebep olmaktadır (LÖ5)”.

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarında Kullanılan Yöntemlere İlişkin Bulgular

Öğrencilerin sıklıkla sergiledikleri istenmeyen öğrenci davranışlarını engellemek için kullanılan yöntemler, öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenmiş ve elde edilen cevaplara ilişkin aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4: İstenmeyen Öğrenci Davranışlarında Kullanılan Yöntemlere İlişkin Tablo

Yöntemler	Katılımcılar	f
Aile iş birliği	OÖÖ1, OÖÖ4, İÖÖ2, İÖÖ4, İÖÖ5, OÖ1, OÖ2, OÖ5, LÖ2, LÖ3	10
Bireysel görüşme veya konuşma	OÖÖ2, OÖÖ3, OÖÖ4, İÖÖ3, İÖÖ4, İÖÖ5, OÖ1, OÖ5, LÖ2, LÖ3	10
Uyarma	OÖÖ2, İÖÖ2, OÖ1, OÖ2, OÖ4, OÖ5, LÖ1, LÖ3, LÖ4	9
Göz teması kurma	İÖÖ4, OÖ2, OÖ3, LÖ1, LÖ3, LÖ4	6
Rehberlik servisi ile iş birliği	OÖÖ5, İÖÖ3, İÖÖ4, OÖ2, OÖ4, LÖ2	6
Görmezlikten gelme	OÖÖ4, İÖÖ4, OÖ2, OÖ3, LÖ4	5
İlgi çekmek veya yönlendirme	OÖ4, OÖ5, LÖ1, LÖ3, LÖ5	5
Empati kurdurma	OÖÖ1, OÖÖ2, OÖÖ5, İÖÖ5	4
Sorumluluk verme	İÖÖ2, İÖÖ5, OÖ4, OÖ5	4
Cezalandırma	OÖÖ3, İÖÖ1, İÖÖ2	3
İkna etme	OÖÖ2, İÖÖ1, OÖ2,	3
Ödüllendirme	OÖÖ1, OÖÖ3, LÖ5	3
Tehdit etme veya kuralları hatırlatma	İÖÖ1, OÖ5, LÖ3	3
Yer değiştirme	OÖÖ5, OÖ1, LÖ1	3
Davranış nedenini belirleme	OÖÖ4, LÖ4	2
Değerli olduğunu hissettirme	İÖÖ5, OÖ1	2
Öğrenciyi dinleme veya konuşurma	OÖÖ1, İÖÖ5	2
Rol model olma	OÖ3	1
Vurgu ve tonlama	OÖ3	1

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin sınıf içinde en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını engellemek için kullandıkları yöntemlere ilişkin dağılım “aile iş birliği (10), bireysel görüşme veya konuşma (10), uyarma (9), göz teması kurma (6), rehberlik servisi ile iş birliği (6), görmezlikten gelme (5), ilgi çekmek veya yönlendirme (5), empati kurdurma (4), sorumluluk verme (4), cezalandırma (3), ikna etme (3), ödüllendirme (3), tehdit etme veya kuralları hatırlatma (3), yer değiştirme (3), davranış nedenini belirleme (2), değerli olduğunu hissettirme (2), öğrenciyi dinleme veya konuşurma (2), rol model olma (1), vurgu ve tonlama (1)” şeklindedir.

Öğrencilerin sıklıkla sergiledikleri istenmeyen öğrenci davranışlarını engellemek için kullanılan yöntemlere ilişkin öğretmenlerin cevapları şu şekildedir; *Dinleme, birbirini anlamayı sağlama, özür dileme, olumsuz davranış tamamen geçtiğinde ödül verme, olumsuz davranış devam ederse aile ile iletişime geçme gibi yöntemlere başvuruyorum (OÖÖ1), Konuşmak, ikna etmeye çalışmak, uyarmak, biraz oturup düşünmesini sağlamak en çok kullandığım yöntemler arasında yer alır (OÖÖ2), Hatalı davranışı cezalandırıyorum, iyi davranışı ödüllendiriyorum, konuşuyorum (OÖÖ3), Öncelikle sakinleşmesini sağlama olmuyorsa görmezden gelme, davranışın nedenini belirleyerek gerekli müdahaleleri yapma, olumsuz davranışa devam etmesi durumunda olacaklarla ilgili konuşma, ailesi ile görüşerek gerekli müdahalelerde bulunmalarına yardımcı olma gibi yöntemler bu yaştaki çocuklar için daha uygun yöntemler arasında yer aldığından kullanmayı tercih ediyorum (OÖÖ4), Empati kurmasını sağlama, olayın boyutuna göre okul rehber öğretmeni ile görüşme, yer değiştirme yöntemlerini kullanıyorum (OÖÖ5); İkna etmeye çalışırım, toplumsal saygı kurallarımıza dikkat çekerim, aile ve okul idaresi ile ilgili tehdit seçeneğine başvururum, teneffüse çıkmama cezası veririm, ilgilendiği eşyayı elinden alırım (İÖÖ1), Öğrenci ve aileyle görüşme, öğrenciyi sorumluluk verme, uyarı, oyun oynamalarını yasaklarım, ders dinlemeyenleri duvar kenarına çekerim (İÖÖ2), İstenmeyen davranışları sergileyen öğrencilerimle konuşarak ve çözümediğimiz davranış sorunlarında ise rehber öğretmenlerimizden yardım olarak müdahale ediyorum (İÖÖ3), En başta görmezlikten gelerek sönme durumunun gerçekleşmesini beklerim, sönme gerçekleşmediyse göz teması kuruyorum, birebir öğrenci ve veli ile görüşmesi gerçekleştiririm, rehberlik servisine yönlendiririm (İÖÖ4), Çocukların, ders dışı da olsa, konuşmalarına ve kendilerini ifade etmelerine fırsat vermeye çalışıyorum; yapabilecekleri sorumluluklar veriyorum; gerekli durumlarda davranışlarının sonuçları ile ilgili konuşmalar yapıyorum; bire bir görüşerek empati kurmasını sağlamaya çalışıyorum; aile ile işbirliği yapıyorum; her öğrencinin eşit haklara ve eşit yaptırımlara sahip olduğunu hissettirmeye çalışıyorum (İÖÖ5); Değerli olduğunu sözlerle ve davranışlarla hissettirmek, onlarla konuşmak, uyarmak, yerini değiştirmek, velilerle iletişime geçmek gibi yöntemlere başvuruyorum (OÖ1), Görmezlikten gelirim, göz teması kurarım, ikaz ederim, devam etmesi halinde ikna yöntemine başvururum, hala devam ediyorsa rehberlik servisine yönlendiririm ve veli görüşmesi gerçekleştiririm (OÖ2), Doğru davranış kalıplarını göstermek, göz teması kurma, ders anlatımında sesimi yükseltmek, görmezlikten gelme gibi yöntemlere başvururum (OÖ3), Rehberlik servisiyle görüştürmek, uyarı, ilgiyi başka yöne aktarmak, görevlendirme, aileyle iletişime geçme gibi yöntemler tercih sebebidir (OÖ4), Sözlü uyarı, öğrenci ve veli görüşmeleri, sorumluluk verme, ilgiyi başka yöne çekme, devamı halinde ceza alabileceğini hatırlatma gibi yöntemleri kullanırım (OÖ5); Soruları onlara yönelterek espiri ile ve ilgi alanlarına göre soru ekleyerek derse katılmalarını sağlarım. Devam etmesi durumunda göz teması kurarım, ikaz ederim, yer değiştiririm (LÖ1), Öğrencilere yapılan olumsuz davranışların etkilerini anlatmak, çevresine ve kendisine verebileceği zararları belirtmek, rehberlik servisinden yardım almak, veliler ile iletişim kurarak gerekli davranışın ortadan*

kaldırılması için çaba sarf etmek (LÖ2), Etkileyici bakış, uyarıcı sözler, not tutturarak ilgiyi başka yöne kaydırmak, bireysel görüşme, veli görüşmesi, disiplin yönetmeliği ile korkutma gibi yöntemler en başta gelmektedir (LÖ3), Bireysel rehberlik yaparak davranışın nedenini anlamaya çalışma, görmezlikten gelme, göz teması kurma, uyarma vs. en çok tercih ettiğim yöntemler arasında yer alır (LÖ4), Derse ilgilerini çekmek, uyandırmak için espri yapmak, soru sormak, notla ödüllendirme gibi yöntemleri kullanırım (LÖ5).

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarında Kullanılan Yöntemlerin Etkililiğine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin sıklıkla sergiledikleri istenmeyen öğrenci davranışlarını engellemek için kullanılan yöntemlerin etkililiği, öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenmiş ve elde edilen cevaplara ilişkin aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 5: İstenmeyen Öğrenci Davranışlarında Kullanılan Yöntemlerin Etkililiğine İlişkin Tablo

Etkililik Düzeyi	Katılımcılar	f
Çoğunlukla etkili	OÖÖ1, OÖÖ2, OÖÖ3, OÖÖ5, İÖÖ2, İÖÖ3, İÖÖ4, LÖ1, LÖ2, LÖ5	10
Kısmen etkili	OÖ2, OÖ3, OÖ4, LÖ3	4
Orta düzeyde etkili	OÖ1, OÖ5	2
Yeterli değil	İÖÖ1, LÖ4	2
Etkili	İÖÖ5	1
Olumlu	OÖÖ4	1

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin sınıf içinde en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını engellemek için kullandıkları yöntemlerin etkililiğine ilişkin dağılım “çoğunlukla etkili (10), kısmen etkili (4), orta düzeyde etkili (2), yeterli değil (2), etkili (1) ve olumlu (1)” şeklindedir.

Öğrencilerin sıklıkla sergiledikleri istenmeyen öğrenci davranışlarını engellemek için kullanılan yöntemlerin etkililiğine ilişkin öğretmenlerin cevapları şu şekildedir; “Genellikle işe yarıyor (OÖÖ1), Kolay ikna oluyorlar, çok problem yaşamıyorum ve % 90 yüksek oranda işe yarıyor diyebilirim (OÖÖ2), Çoğunlukla işe yarar (OÖÖ3), Çoğunda olumlu sonuç aldım (OÖÖ4), Çoğunlukla işe yaramakta çünkü öğrenciler kendilerinin dinlenmesiyle samimi olarak ilgiyi görmekteler (OÖÖ4); Başlarda etkili gibi görünse de yeterli olmuyor (İÖÖ1), Sorumluluk verildiğinde kendini önemli biri olarak görüyor ve okul kültürüne daha çabuk alışıyor. O zaman da yüksek oranda etkili sonuçlar alıyorum (İÖÖ2), Çoğu zaman yarıyor (İÖÖ3), Büyük ölçüde işe yaramaktadır (İÖÖ4), Öğrenci yaptığının yanlış olduğunu anlarsa, veli çocuğunun okulda tek başına eğitim öğretim almadığının farkına varırsa etkili olabiliyor (İÖÖ5); Öğrenciye göre değişiyor ama yüzde yetmiş işe yarıyor (OÖ1), Nisbeten ve kısa süreli etki ediyor (OÖ2), Zaman zaman sürecin uzamasından dolayı sıkıntılar yaşandığından kısmen yeterli oluyor (OÖ3), Kısa süreli çözüm sağlıyor, yani kısmen diyebilirim (OÖ4), Orta düzeyde etkili olduğu düşüncesindeyim (OÖ5); Çoğunlukla işe yarıyor (LÖ1), Genelde iyi sonuçlar veriyor (LÖ2), Tam anlamıyla değil (LÖ3), Çok yeterli değil (LÖ4), Çoğu zaman işe yarar (LÖ5)”.

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Sergilenen Davranışlara İlişkin Bulgular

Öğrencilerin sıklıkla sergiledikleri istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı sergilenen davranışlar, öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenmiş ve elde edilen cevaplara ilişkin aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 6: İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Sergilenen Davranışlara İlişkin Tablo

Sergilenen Davranışlar	Katılımcılar	f
Sohbet etmek veya konuşmak	OÖÖ1, OÖÖ5, İÖÖ1, İÖÖ5, OÖ3, OÖ5, LÖ2	7
Sakin davranmak	OÖÖ2, OÖÖ3, OÖÖ4, LÖ1	4
Uyarı yapmak	OÖÖ2, OÖÖ4, İÖÖ4, OÖ1	4
Anlayış göstermek	OÖ4, LÖ4	2
Kararlı davranmak	OÖÖ3, LÖ5	2
Üzülüğünü belli etmek	OÖÖ1, LÖ3	2
Aile ile işbirliği	İÖÖ3	1
Ceza vermek	OÖ2	1
İşlem başlatmak	LÖ5	1
Kızmak	OÖ1	1
Rol model olmak	OÖ3	1
Tatlı sert davranmak	İÖÖ2	1
Yanlışlığı hissettirmek	İÖÖ5	1

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin sınıf içinde en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı sergiledikleri davranışlara ilişkin dağılım “sohbet etmek veya konuşmak (7), sakın davranmak (4), uyarı yapmak (4), anlayış göstermek (2), kararlı davranmak (2), üzüldüğünü belli etmek (2), aile ile işbirliği (1), ceza vermek (1), işlem başlatmak (1), kızmak (1), rol model olmak (1), tatlı sert davranmak (1) ve yanlışlığı hissettirmek (1)” şeklindedir.

Öğrencilerin sıklıkla sergiledikleri istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı sergilenen davranışlara ilişkin öğretmenlerin cevapları şu şekildedir; “Davranışın olumsuzluğu ve o kişiden hiç beklemediğim konusunda sohbet ederim. Sevdiğim insanların bu davranışları karşısında çok üzüldüğümü dile getiririm (OÖÖ1), Sakin davranmaya çalışırım, çocuğa değil arayışına karşı uyarılarımı yaparım (OÖÖ2), Sakin ve kararlı davranmak önemli (OÖÖ3), Sakin kalarak uyarılarımı yaparım (OÖÖ4), Bunun doğru olmadığını önce bu davranışı sergileyen öğrenciye sonra diğer öğrencilere anlatıyorum (OÖÖ5); Konuşarak davranışın hatalı ve hoş olmadığını belirtirim (İÖÖ1), Tatlı sert davranarak öğrencilere gözdağı veririm (İÖÖ2), İstenmeyen davranış sürekli tekrar ediyorsa aile ile iletişime geçerim (İÖÖ3), Uyarıda bulunurum (İÖÖ4), Jest ve mimiklerle davranışın yanlış olduğunu hissettirim veya genel veya bire bir konuşma yaparım (İÖÖ5); Uyarır, kızarım (OÖ1), Zaman zaman küçük cezalar uygulurum. (Kısa süreli oyun dışı bırakmak gibi...) (OÖ2), Doğru davranışı anlatır ve uygulurum (OÖ3), Anlayışlı olmaya çalışırım (OÖ4), Nasihat ederim (OÖ5); Sakin şekilde derse katılımlarını sağlarım (LÖ1), Bu davranışlarının olumsuz sonuçlarını anlatırım (LÖ2), Üzüldüğümü ve hoşlanmadığımı sözle ve beden dili ile belli ederim (LÖ3), İsteklerini anlamaya ve yapılabilecekleri karşılamaya çalışıyorum (LÖ4), Kararlı ve otoriter davranırım ve işlem başlatırım (LÖ1)”.

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Hissedilen Duygulara İlişkin Bulgular

Öğrencilerin sıklıkla sergiledikleri istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı sergilenen hissedilen duygular, öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenmiş ve elde edilen cevaplara ilişkin aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 7: İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Hissedilen Duygulara İlişkin Tablo

Hissedilen Duygular	Katılımcılar	f
Üzüntü hissetme	OÖÖ5, İÖÖ1, İÖÖ3, İÖÖ5, OÖ4, OÖ5, LÖ2, LÖ4, LÖ5	9
Moral bozukluğu yaşama	OÖÖ1, OÖ2, LÖ4	3
Sinirlenme	İÖÖ3, OÖ1, LÖ1	3
Sorumlu hissetme	OÖÖ3, İÖÖ4, İÖÖ5	3
Özdeğerlendirme yapma	OÖÖ4, OÖ3	2
Değersiz hissetme	LÖ3	1
Endişelenme	OÖ5	1
Sakin kalma	OÖÖ2	1
Yetersizlik hissetme	İÖÖ2	1

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin sınıf içinde en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı hissettikleri duygulara ilişkin dağılım “üzüntü hissetme (9), moral bozukluğu yaşama (3), sinirlenme (3), sorumlu hissetme (3), özdeğerlendirme yapma (2), değersiz hissetme (1), endişelenme (1), sakın kalma (1) ve yetersizlik hissetme (1)” şeklindedir.

Öğrencilerin sıklıkla sergiledikleri istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı sergilenen hissedilen duygulara ilişkin öğretmenlerin cevapları şu şekildedir; “Moralim bozulur fakat okulöncesi dönemde genellikle sorunlar çocukla ve gerekirse aile ile konuşulacak çok da büyümeden halledilebiliyor (OÖÖ1), Sakin ve adil olmaya çabalarım (OÖÖ2), Davranış değişikliği olumsuz ise kendimi eleştiririm daha fazla bilgi edinmeye çalışırım (OÖÖ3), Onları nasıl yönlendirmem gerektiğini düşünürüm (OÖÖ4), Karşımdakilerin çocuk olduğunu, yaptıklarının olağan olduğunu düşünürüm, ancak ailenin işbirliği içinde olmaması ve sorumluluklarını yerine getirmemesi durumunda üzülürüm (OÖÖ5); Genellikle üzüntü hissederim (İÖÖ1), Zaman zaman yetersiz olduğumu hissederim (İÖÖ2), Süreklilik varsa üzülür ve öfkelenirim (İÖÖ3), Sorumlu hissederim (İÖÖ4), Beni üzüyor bu tür davranışlar, kendimi sorguluyorum, neyi tam olarak yapamıyorum da bunun önüne geçemiyorum diye (İÖÖ5), Biraz sinirlenebilirim (OÖ1), Kötü hissederim (OÖ2), Davranış değişikliği için eksikliğin nereden kaynaklandığını düşünürüm (OÖ3), Üzülme en sık hissettiğim duygudur (OÖ4), Genellikle üzgün bazen de endişeli hissederim (OÖ5), Çok sinir olurum ama sakinliğimi korurum (LÖ1), Üzülürüm (LÖ2), Saygı görmediğimi, değer verilmediğimi (LÖ3), Mutsuzluk ve üzüntü duyarım (LÖ4), Ekseriyetle üzüntü duyarım (LÖ5).”.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Öğretmenlere göre öğrencilerin genellikle “derste konuşma, argo ifade kullanma, fiziki zarar verme, arkadaşlarını şikayet etme, bencil davranmak, kuralları kabullenmeme, ağlamak, dersle ilgilenmeme, akran zorbalığı, cep telefonu ile oynama, çekingenlik göstermek, derste uyuma, eşyaları ile oynamak, kaba davranış sergileme, olumsuz davranışı kabullenmeme, saygısızlık, sınıf içinde gezmek, sorumluluğunu yerine getirmemek, sosyal medya kullanımı, uygunsuz veya sık sık izin istemek, uyum sorunu yaşama” gibi istenmeyen davranışlarda buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin daha çok ders esnasında konuşarak olumsuz davranış sergilediği söylenebilir. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde Akyavuz (Akyavuz, 2019), Çetin (Çetin, 2013), Delen (Delen, 2018), Diyez (Diyez, 2009), Medikoğlu ve Dalaman (Medikoğlu ve Dalaman, 2018), Özer ve diğerleri (Özer, Bozkurt ve Tuncay, 2014), Sayın (Sayın, 2001), Serttaş (Serttaş, 2016), Yumuşak ve Balcı (Yumuşak ve

Balcı, 2018) tarafından yapılan çalışmalarda en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının söz hakkı almadan konuşma, kavga etme, birbirleri ile konuşma, sorumluluklarını yerine getirmeme, sınıfta dolaşma, ders dışı etkinliklerle veya nesnelere uğraşma, derse geç gelme, arkadaşlarına şiddet uygulamak, sınıfa kesici aletler ile gelmek, hiperaktiviteden kaynaklı sınıfta gezinmek, sınıfta kullanılan araç ve gereçlere zarar vermek olduğu sonucuna ulaşılması araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlere göre genellikle “aile, sosyal çevre, akran etkisi, olumsuz rol model tercihi, güdülenme yetersizliği, sosyal medya, kişisel yetersizlikler, ergenlik dönemi, sosyalleşme sorunu, uyum sorunu, dijital oyunlar, video veya çizgi film, bencil davranış, akran zorbalığı, akademik sorunlar, kötü alışkanlık edinme, konuşma isteği” gibi nedenlerden dolayı istenmeyen davranışlarda buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin göstermiş olduğu olumsuz davranışların temel sebebinin aile ve sosyal çevre olduğu söylenebilir. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde Gökyer ve Doğan (Gökyer ve Doğan, 2016), Gündoğdu (Gündoğdu, 2013), Sayın (Sayın, 2001), Yumuşak ve Balcı (Yumuşak ve Balcı, 2018) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin genellikle ailelerinin eğitim ve gelir düzeylerinin düşük olması, ailelerin ilgisiz olması, yanlış yönlendirmeler, anne ve babanın ayrı olması, aile içi sorunlar, sevgi yetersizliği, disiplinsizlik, huzursuzluk, iletişimsizlik, yetiştiği çevre, arkadaş ortamı, baskı veya şiddet görme; medya organlarındaki olumsuz davranış örnekleri, mafya özentisi TV filmleri, internet, cep telefonu, alkol ve uyuşturucu kullanımı, okulun ve sınıfın fiziksel yapısı gibi nedenlerden dolayı olumsuz davranış sergiledikleri sonucuna ulaşılması araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını engellemek için genellikle “aile iş birliği, bireysel görüşme veya konuşma, uyarma, göz teması kurma, rehberlik servisi ile iş birliği, görmezlikten gelme, ilgi çekmek veya yönlendirme, empati kurdurma, sorumluluk verme, cezalandırma, ikna etme, ödüllendirme, tehdit etme veya kuralları hatırlatma, yer değiştirme, davranış nedenini belirleme, değerli olduğunu hissettirme, öğrenciyi dinleme veya konuşturma, rol model olma, vurgu ve tonlama” gibi yöntemlere başvurduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin göstermiş olduğu olumsuz davranışların engellenmesinde en önemli görevin aileye düştüğü söylenebilir. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde Akyavuz (Akyavuz, 2019), Çetin (Çetin, 2013), Delen (Delen, 2018), Diyez (Diyez, 2009), Medikoğlu ve Dalaman (Medikoğlu ve Dalaman, 2018), Özer ve diğerleri (Özer ve diğerleri, 2014), Sayın (Sayın, 2001), Serttaş (Serttaş, 2016), Yumuşak ve Balcı (Yumuşak ve Balcı, 2018) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı uyarma, veli ile iletişim kurma, olumlu davranışı pekiştirme, görmezden gelme, empati, dersi etkili hale getirme, cezalandırma, ödüllendirme, sınıf kurallarını hatırlatma, öğrenciyi sorumluluk verme, öğrenciyi ismi ile hitap etme, sevdiği şeylerden mahrum etme gibi yöntemler kullandığı sonucuna ulaşılması araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını engellemek için kullandığı yöntemlerin etkililiğinin genellikle “çoğunlukla etkili, kısmen etkili, orta düzeyde etkili, yeterli değil, etkili, olumlu” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin göstermiş olduğu olumsuz davranışların engellenmesinde kullanılan yöntemlerin başarılı ve etkili olduğu söylenebilir. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde Gündoğdu (Gündoğdu, 2013) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede yeterli olduklarını dile getirmesi araştırmanın sonucuyla benzerlik gösterirken Diyez (Diyez, 2009) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede yeterli olmadıklarını dile getirmesi araştırma sonucuyla farklılık göstermektedir.

Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı sergiledikleri davranışların genellikle “sohbet etmek veya konuşmak, sakın davranmak, uyarı yapmak, anlayış göstermek, kararlı davranmak, üzüldüğünü belli etmek, aile ile iş birliği yapmak, ceza vermek, işlem başlatmak, kızmak, rol model olmak, tatlı sert davranmak ve yanlışlığı hissettirmek” şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre öğretmenlerin olumsuz davranışlara karşın öğrencilerle daha çok sohbet ettiği ve konuştuğu, sorunu diyalog yoluyla çözmeye çalıştığı söylenebilir. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde Girmen ve diğerleri (Girmen ve diğerleri, 2006) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin genellikle kuralları hatırlatma, sesli uyarma, soru sorma, yanına yaklaşma, dikkat çekme, göz teması kurma, görmezden gelme, istenilen davranışı gösterme, azarlama, yerini değiştirme ve görüşmeye çağırma tepkisi verdiği sonucuna ulaşılması araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı hissettikleri duyguların genellikle “üzüntü hissetme, moral bozukluğu yaşama, sinirlenme, sorumlu hissetme, özdeğerlendirme yapma, değersiz hissetme, endişelenme, sakın kalma ve yetersizlik hissetme” şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca öğretmenlerin olumsuz davranışlara karşı manevi olarak üzülp moralinin bozulduğu, ruhen olumsuz duygu yaşadığı söylenebilir.

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulmuştur; öğretmenlere sınıf yönetimi ve insan ilişkileri alanında hizmet içi eğitim sunulabilir, olumsuz öğrenci davranışı konusunda velilere eğitim verilebilir,

olumsuz öğrenci davranışlarının engellenmesi için modern yöntemler kullanılabilir, öğretmenlerin hissettikleri olumsuz duyguların en aza indirilmesi için destek sağlanabilir, bu konu farklı yöntem ve tekniklerle yeniden incelenebilir, araştırma örneklemini genişletilerek yeniden incelenebilir.

KAYNAKÇA

Akyavuz, E. K. (2019). İlkokul Öğrencilerinin Sergiledikleri İstenmeyen Davranışlar. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(35), 30–40.

Balgalmış, E. ve Kayır, E. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Geliştirdikleri Tutumlar. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2017(9), 532–546.

Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 368–388.

Başol, G. (2008). Bilimsel Araştırma Süreci ve Yöntem. O. Kılıç ve M. Cinoğlu (Ed.), Bilimsel Araştırma Yöntemleri içinde (ss. 113–143). İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Çankaya, İ. ve Çanakçı, H. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Başa Çıkma Yolları. Turkish Studies, 6(2), 307–316.

Çetin, B. (2013). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Journal of Kirsehir Education Faculty, 14(1).

Delen, A. (2018). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Bulunduğu İlkokullarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Diyez, D. M. (2009). Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Algıları ve Tepkileri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(25), 67–80.

Dönmez, B. ve Cömert, M. (2009). Öğretmen Adaylarının, Kendilerinin ve Uygulama Öğretmenlerinin Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları ile Baş Etme Konusundaki Yeterliklerine İlişkin Algıları. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(2), 47–55.

Ekici, R. ve Ekici, A. (2014). Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının İlkokul ve Ortaokullarda Karşılaştırmalı İncelenmesi. EKEV Akademi Dergisi, (59), 107–118.

Erişen, Y. (1998). Program Geliştirme Modelleri Üzerine Bir İnceleme. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 13(13), 79–97.

Girmen, P., Anılan, H., Şentürk, İ. ve Öztürk, A. (2006). Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Gösterdikleri Tepkiler. Sosyal Bilimler Dergisi, (15), 235-.

Gökkyer, N. ve Doğan, B. (2016). İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Nedenlerine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26(1), 93–106.

Gündoğdu, S. (2013). İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri ve Bu Davranışlara Karşı Uyguladıkları Stratejiler. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Medikoğlu, O. ve Dalaman, O. (2018). Öğretmenlerinin Derste Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara Yönelik Çözüm Stratejileriyle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi. Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, 4(3), 20–32.

Özbebit, G. (2007). İngilizce Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları, Kullandıkları Sınıf Yönetim Teknikleri ve Kullanım Sıklıkları (Kayseri İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Özer, B., Bozkurt, N. ve Tuncay, A. (2014). İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Öğretmenlerin Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri. Turkish Journal of Educational Studies, 1(2), 152–189.

Sayın, N. (2001). Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri ile İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri. Anadolu Üniversitesi.

Serttaş, O. (2016). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önlemede Öğretmenlerin Kullandığı Yöntemler. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

- Sezgin, F. ve Duran, E. (2010). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarına Yönelik Önleme ve Müdahale Yöntemleri. Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF), 30(1).
- Şenay, K. (2011). İlköğretim Okulları Birinci Kademe Görevli Yönetici ve Öğretmen Algılarına Göre İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Önleme Yöntemleri. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şenkulak, S. (2010). Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan İngilizce Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Yarattığı Sorunları Çözme Becerileri (Kayseri İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Teymuroğlu, B. (2011). Sosyal Bilgiler Derslerinde Öğretmenlerin Sınıf İçerisinde Gözlemledikleri İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Etmede Kullanılabilecek Yöntemlere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Tolunay, A. K. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara Karşı Kullandıkları Başetme Yöntemleri. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8. Basım.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N. (2008). Dersin Akışını Bozan İstenmeyen Davranışları Yönetme Stratejilerinin İncelenmesi. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(1), 1–38.
- Yüksel, A. (2005). İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. Sınıflarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Gözlem ve Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Yumuşak, G. ve Balcı, Ö. (2018). Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışları ile Başa Çıkma Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Etkililiğine İlişkin Görüşleri. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(40), 223–254.